

E DUCATIONAL
S CIENCES
I NDEX

ҰЛЫ
ДАЛА **ҰСТАЗЫ**

VOLUME III • №10 (77) • OCTOBER 2025

Any reproduction of the materials or their extracts is only with written permission of the editors.

The editors are not responsible for the contents.

The editors' opinion may not coincide with the opinions of the authors.

SINCE JANUARY 2019

ТУРГИНБАЕВА ГУЛЬМИРА,
ЖНПС «Құрылшақ 2019» бөбекжай-балабақшасының тәрбиешісі

ТӘРБИЕ ПРОЦЕСІНДЕ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚОЛДАНУ МАҢЫЗЫ

Қазіргі жаһандану дәуірінде ұлттық тәрбиенің маңыздылығы бұрынғыдан да арта түсеті. Мектепке дейінгі жастағы бала — ұлттың рухани жанына. Сондықтан тәрбие процесінде ұлттық құндылықтарды енгізу, салт-дәстүр мен мәдени мұраларды бала санасына еңгізу — әрбір педагогтың басты міндеті. Ұлттық тәрбие — тек өткеннің тәжірибесін қайталау емес, ол — заманауи әдіс-тәсілдермен үйлестірілген рухани даму жолы. Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық құндылықтарды тиімді қолдану үшін инновациялық тәсілдер мен шығармашылық идеяларды ұштастыру қажет.

Баланы туған жер, ел, тіл, дәстүр, салт жөнінде түсінік берудің ең тиімді жолы — ойын, көрініс және жобалық әдістерді қолдану. Қазіргі таңда қоғамның даму бағыты — ұлттық рухани құндылықтарды сақтай отырып, заманауи, бәсекеге қабілетті ұлға тәрбиелеу. Сондықтан тәрбие процесінде ұлттық құндылықтарды қолдану — ұрпақтың рухани байлығын арттырып, елжандылық сезімін қалыптастырудың басты тетігі болып табылады. Ұлттық құндылықтар — халықтың ғасырлар бойы қалыптасқан салт-дәстүрі, әдет-ғұрпы, тілі, діні, өнері мен мәдениеті. Бұл құндылықтар адам мінезін, дүниетанымының және өмірлік ұстанымдарының қалыптасуына зор әсер етеді. Мектепке дейінгі және жалпы білім беру ұйымдарында ұлттық тәрбие элементтерін қолдану арқылы баланың туған жерін, елін, тілін құрметтеуге баулу — ұстаздардың маңызды міндеті.

Ұлттық тәрбие берудегі инновациялық бағыттар:

1. «Ұлттық ойындар технологиясы»: «Асық ату», «Арқан тарту», «Тоғызқұмалақ» сияқты ойындарды заманауи форматта (бейнеқрып, QR-код тапсырма) ұйымдастыру.
2. «Мәдени мұра апталығы» жобасы: балалар ұлттық киім, тағам, ою-өрнек, әуен түрлерімен танысып, шағын көрмелер ұйымдастырады.
3. «Менің елім — Қазақстан» көрініс сағаты: балалар рөлдік ойын арқылы өз елін таныстырады, мемлекеттік рәміздерді құрметтеуді үйренеді.
4. Цифрлық ресурстар арқылы таныстыру: интерактивті тақта мен мультимедиялық материалдар арқылы ұлттық ертегілер мен аңыз кейіпкерлерін таныстыру.
5. Ата-адаммен серіктестік: отбасылық шеберлік сабақтары («Қамыр илеу», «Киіз басу», «Ою киім үйрену») арқылы ұрпақтар сабақтастығын сақтау.
6. Тіл арқылы тәрбие беру.
7. Баланы ана тілін сүйеге, дұрыс сөйлеуге, мақал-мәтел, шешендік сөздер арқылы ойды жеткізе білуге үйрету.
8. Салт-дәстүр мен әдет-ғұрыпты үйрету.
9. Ұлттық мерекелерді, дәстүрлі ойындарды, салт-жоралмаларды тәрбиелік іс-шараларда пайдалану арқылы баланың қызығушылығын ояту.
10. Өнер мен мәдениет арқылы рухани тәрбие беру.
11. Қазақтың ән-күйі, биі, қолөнері арқылы баланың эстетикалық талғамы мен рухани дүниесін байыту.
12. Ұлттық ойындарды пайдалану.
13. «Ах серек, көк серек», «Асық ату», «Арқан тарту» секілді ойындар баланың ойлау қабілетін, еңгілігін, ұйымшылдығын дамытады.
14. Ұлы тұлғалардың өнегесін үлгі ету.
15. Абай, Ыбырай, Шоқан сияқты ұлт зиялыларының еңбектері арқылы адалдыққа, білімге, еңбексүйгіштікке тәрбиелеу.

Мұндай әдістер баланың бойында патриоттық сезім, рухани-адамгершілік қасиет және ұлттық сана қалыптастыруға мүмкіндік береді. Тәрбие процесінде ұлттық құндылықтарды қолдану — жас ұрпақтың рухани дамуының кепілі. Ұлттық мазмұндығы инновациялық әдістер баланы өз ұлтының мәдениеті мен дәстүрін қадірлей білуге баулиды. Заманауи тәрбиеші — дәстүр мен технологияны ұштастыра алатын жақашыл тұлға. Сондықтан әр педагогтың мақсаты — ұлттық тәрбиені заманауи форматта жалғарту, оны баланың күнделікті өміріне табиғи түрде енгізу. Ұлттық құндылықтар арқылы бала өз халқының тарихын, мәдениетін, салт-дәстүрін құрметтеп, өзін ұлттың бір бөлшегі ретінде сезінеді. Бұл оның бойында патриоттық сезім, рухани тұрақтылық, адамгершілік қасиеттерді қалыптастырады. Тәрбие процесінде ұлттық бағытты ұстану — тұлғаның жан-жақты дамуына, ұлттық сана мен отансүйгіштіктің артуына ықпал етеді. Ұлттық құндылықтарды тәрбие процесіне енгізу — жас ұрпақтың рухани бай, ұлттық болмысын сақтай білетін, заманауи өмір талабына бейім тұлға болып өсуінің жолы. Сондықтан әрбір педагог тәрбие жұмысында ұлттық дәстүрлер мен мәдени мұраларды жүйелі түрде пайдаланып, ұлтқанды, бір-намысы биік азамат тәрбиелеуге күш салуы қажет.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

ALTYN BILIM KILTY

10(29)-4/2025

Атырау облысы, Қызылқоға ауданы
«Тасқұдық бастауыш мектебі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Бастауыш сынып мұғалімі
Мырзагалиева Токжан Тлековна

Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Талыбұлақ ауылы
ЖНПС «Құлыншақ 2019» бөбекжай балабақшасы
тәрбиеші Тұрғымбаева Гульмира Абдыжадырова

Қазақ ертегілері арқылы мектепке дейінгі балаларға рухани тәрбие беру

Аннотация

Бұл мақалада қазақтың халық ертегілері арқылы балабақша жасындағы балаларға рухани-адамгершілік тәрбие беру жолдары қарастырылады. Ертегілер – бала жанына жақын, тәрбиелік мәні терең, ұлттық құндылықтарды бойына сіңіретін дәстүрлі әдеби жанр. Мақалада ертегілердің мазмұны арқылы мейірімділік, адалдық, әділдік, еңбексүйгіштік секілді қасиеттерді бала бойында қалыптастырудың әдістері ұсынылады. Сондай-ақ, ертегілерді оқу мен сахналаудың бала дамуына тигізер әсері мен тәрбиешінің атқарар ролі сипатталады. Мақсат – ұлттық тәрбие арқылы баланың рухани әлемін байытып, ішкі жан дүниесін дамыту.

Кілт сөздер : қазақ ертегілері, рухани тәрбие, балабақша, тәрбиеші, адамгершілік, құндылықтар, балалар әдебиеті, мейірімділік, ұлттық тәрбие.

Кіріспе

Қазақ халқының ауыз әдебиетінде ұрпақ тәрбиесіне ерекше мән берілген. Соның ішінде ертегілер — баланың танымдық, эмоционалдық және моральдық дамуына ықпал ететін ең әсерлі құралдардың бірі. Ертегі тыңдаған бала тек қиял әлеміне еніп қоймайды, ол арқылы жақсылық пен жамандықты ажыратуды, шыншылдық пен әділдікті бағалауды, мейірімді болуды үйренеді. Бүгінгі таңда мектепке дейінгі ұйымдарда рухани-адамгершілік тәрбие берудің маңызы арта түсуде. Осы орайда, ұлттық ертегілер – жас баланың жан дүниесіне жақын, оның бойына ізгілік дәнін себетін, ұлттық сана мен дүниетанымның негізін қалайтындай тәрбие құралы бола алады. Балабақша тәрбиешісінің міндеті – ертегі мазмұнын баланың жас ерекшелігіне сай жеткізіп, оны талдау арқылы рухани тәрбие беру процесін жүйелі жүргізу. Мақалада осы мүмкіндіктер кеңінен қарастырылады.

Зерттеу мақсаты мен міндеттері

Бұл зерттеудің негізгі мақсаты – қазақ ертегілерін мектепке дейінгі тәрбиелеу процесінде пайдалану арқылы балалардың рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру жолдарын анықтау. Ертегілердің мазмұнын тәрбие құралы ретінде тиімді қолдану арқылы баланың мінез-құлқын, ішкі дүниесін және қоршаған ортаға көзқарасын жағымды бағытта қалыптастыру мақсаты көзделеді.

Міндеттері мыналар:

- Қазақ халық ертегілеріндегі рухани тәрбиелік мазмұндарды анықтау;
- Ертегі мазмұнын балабақшада пайдаланудың тиімді тәсілдерін ұсыну;
- Баланың жас ерекшелігіне сай ертегімен жұмыс істеудің жолдарын көрсету;
- Ертегі арқылы тәрбиелеу барысында тәрбиешінің ролін сипаттау;
- Рухани құндылықтардың бала мінез-құлқына әсерін талдау.

Зерттеу әдістері

Мақаланы әзірлеу барысында бірнеше зерттеу әдістері қолданылды. Біріншіден, теориялық әдіс ретінде қазақ ертегілеріне қатысты педагогикалық, психологиялық және әдеби еңбектерге шолу жасалды. Бұл әдіс арқылы ертегілердің мазмұны мен рухани тәрбиелік әлеуеті талданды. Екіншіден, эмпирикалық әдіс ретінде балабақша тәрбиешілерінің тәжірибесіне бақылау жүргізіліп, ертегілерді қолдану барысындағы практикалық тәсілдер зерделенді. Сонымен қатар, балалардың ертегі мазмұнына реакциясы мен тәрбие нәтижелері педагогикалық рефлексия арқылы талданып, тиімді әдіс-тәсілдер жүйеленді. Осы әдістердің үйлесімі арқылы ертегілерді тәрбие құралы ретінде пайдаланудың тиімділігі анықталды.

Қазақ ертегілеріндегі рухани құндылықтар

Қазақ халық ертегілері — ғасырлар бойы ұрпақтан-ұрпаққа беріліп келе жатқан, тәрбиелік мәні